

Savunuculuk Notu

Türkiye Eğitim Sektöründe Akran Zorbalığının Ele Alınması

Bu savunuculuk notu, Türkiye'deki okullarda akran zorbalığı ile mücadele etmek amacıyla temel zorlukları ortaya koymakta ve hedefe yönelik müdahaleler önermektedir.

Türkiye Eğitim Sektörü

2023 Eylül ayı itibarıyla Türkiye, geçici ve uluslararası koruma altındaki 1,3 milyonu aşkın çocuğa ev sahipliği yapmaktadır; bu çocukların 1 milyondan fazlası okula kayıtlı iken 300.000'i ise okul dışı kalmış durumdadır. Okul dışı kalmış çocukların profili, eğitim düzeyi ve cinsiyete göre önemli ölçüde değişmektedir. Türkiye hükümeti ve eğitim sektörü kurumları Suriye krizi başladığından beri okul dışı kalan çocukların sayısını azaltmada kayda değer ilerleme kaydetmiştir.

Buna ek olarak Şubat 2023 depremleri 4 milyon çocuğu etkilemiştir; okul binalarında hasara sebep olmuş ve okula devamlılığı, özellikle de mülteci çocuklar için engellemiştir. Eğitim sektörü

ortaklarının özellikle mültecilere ve depremden etkilenen nüfusa yönelik desteği sürdürmesi, kaliteli eğitime erişimin sağlanması için hayati önem taşımaktadır.

1,3 Milyon

Geçici ve Uluslararası
Koruma Altındaki Çocuk

300.000

1 Milyon

Okula Kayıtlı
Çocuk Sayısı

Okul Dışı
Kalmış Çocuk
Sayısı

Akran Zorbalığı: Büyüyen Bir Zorluk

Eğitim sektöründe akran zorbalığı Türkiye'de, hem mülteci hem de Türk ev sahibi toplulukları etkileyen, büyüyen bir endişe kaynağıdır. Bu sorun eğitimin önünde önemli engeller oluşturarak devamsızlığa, akademik performansın düşmesine ve çocuk haklarından kasıtlı olarak mahrum bırakma, şiddet, istismar, kendi kendini tecrit etme dâhil olmak üzere uzun süreli duygusal ve psikolojik zararlara yol açmaktadır. Türkiye, büyük bir mülteci nüfusuna ev sahipliği yapmaya devam ederken kapsayıcılığın desteklenmesi ve tüm çocuklar için eşit eğitim fırsatlarının sağlanması kritik önem taşımaktadır.

Eğitim Sektörü İhtiyaç Değerlendirmesi Raporu, özellikle mülteci çocuklar arasında akran zorbalığının gittikçe yaygınlaştığının ve bunun devamsızlığa ve okuldan ayrılmalara yol açan önemli bir faktör olduğunun altını çizmektedir. Akran zorbalığı sıklıkla fiziksel, sözlü veya sosyal olarak gerçekleşebilmekte ve mülteci çocuklar gibi zaten kültürel ve dil ile ilgili bariyerlerle karşılaşabilen kırılgan grupları orantısız olarak etkilemektedir. Zorbalık sadece bir gruba mahsus bir sorun değildir; özellikle depremden etkilenen bölgelerdeki okullarda Türk ev sahibi topluluklardan çocuklar da akran saldırganlığından

mağdur olmaktadır. Özellikle Suriyeli ve Afgan mülteci çocukların; mülteci karşıtlığının artması, toplumsal gerilimlerin yükselmesi ve dil, kültür ve yasal statü açısından algılanan farklılıkları nedeniyle hedef alınmaları daha olasıdır. 2024 yılında yürütülen bir Ipsos çalışması¹ çalışmanın gerçekleştirildiği 52 ülke arasından en yüksek mülteci karşıtlığı oranına sahip olan ülkenin Türkiye olduğunu ortaya koymuştur. Mülteci karşıtlığı

artarken ev sahibi topluluklar yaşadıkları ekonomik zorlukları mültecilerin varlığına bağlamakta; bu, nefret söylemi, yabancı düşmanlığı ve toplumsal gerilimlerin hane halkları içerisi dâhil tüm düzeylerde artmasına yol açmaktadır. Bu, ev sahibi topluluklardan çocukların, mülteci çocuklara ve engeli olan veya yarı göçebe çocuklar gibi diğer kırılgan gruplara ilişkin algısını olumsuz etkilemektedir.

Akran zorbalığı yaşayan çocuklar duygusal sıkıntı, düşük öz güven, düşük akademik performans ve artan okuldan ayrılma oranları gibi bir dizi olumsuz sonuca maruz kalırlar ve bu, erkek çocukları için çocuk işçiliği riskinin artmasına neden olurken kız çocukları için çocuk yaşta, erken ve zorla evlendirilme riskini artırır. Özellikle Suriyeli ve Afganlar olmak üzere mülteci çocukların, dil, kültür ve yasal statülerinin farklı algısı sebebiyle daha fazla hedef alınması olasıdır. Ayrıca zorbalık, mevcut ruh sağlığı sorunlarını daha da derinleştirerek bu çocukların eğitim ortamlarında gelişip başarılı olma yeteneğine zarar vermektedir.

Mülteci ve Ev Sahibi Topluluklardaki Çocuklar Üzerindeki Etki

Rapordaki verilere göre her ne kadar mülteci çocukların dil bariyerleri, ayrımcılık ve sosyal dışlanma dolayısıyla maruz kalması daha olası olsa da akran zorbalığı hem mülteci hem ev sahibi topluluklardaki çocukları etkilemektedir. Suriyeli ve Afganlar başta olmak üzere mülteci çocukların zorbalık sonucunda okuldan ayrılması daha olasıdır;

bu, hâlihazırda endişe verici olan okul dışı kalmış çocuk oranını daha da yükseltmektedir. Depremden etkilenen bölgelerde farklı arka planlardan gelen çocukların fazla kalabalık sınıflara yerleştirilmesi sebebiyle zorbalık vakaları artmıştır ve bu, ev sahibi topluluklardan gelen çocuklar ve mülteci çocuklar arasında gerilimlerin artmasına neden olmaktadır.

Anahtar İstatistikler²

Akran Zorbalığının Devamsızlık Üzerindeki Etkisi

Akran zorbalığı çocukların devamsızlığını artıran bir faktör olarak tespit edilirken sorulara yanıt veren Türklerin %2,71'i ve Suriyelilerin %1,61'i olumsuz akran etkisini devamsızlık için bir sebep olarak göstermiştir. Yetersiz ruh sağlığı ve psiko-sosyal destek ile bir araya gelen zorbalık, devamsızlık vakalarının %2,33'ünden sorumludur. Kurumlar-Arası Koruma İhtiyaç Değerlendirmesinin 8. Turu (Ağustos 2024), yanıt verenlerin %54'ü Türk ve

Olumsuz Akran Etkisini Devamsızlık için Bir Sebep Olarak Gösterme

%2,71
Türk

%1,61
Suriyeli

¹ <https://www.ipsos.com/en/unhcr-ipsos-survey-shows-enduring-public-support-refugees-alongside-stark-variations-attitudes>

² Education Sector Needs Overview | UNICEF

mülteci çocuklar arasında akran zorbalığında bir artış gözlemlenmiş ve %27'si akran zorbalığının çocuklarının okula devamını etkilediğini belirtmiştir. Dolayısıyla akran zorbalığı çocukların okul dışı kalmasının temel bir sebebidir.

Psikososyal Etki

Zorbaliğa maruz kalan çocuklar daha yüksek oranda duygusal ve psikolojik sıkıntı yaşarlar; bu sıkıntılara sıklıkla yerinden edilme ve ailenin parçalanması gibi mevcut travmalar da eşlik eder.

ESÇG Üye Kuruluşlarının Akran Zorbaliğini Ele Almaya Yönelik Çalışmaları

UNICEF; Hayata Destek Derneği ve Türkiye Kalkınma Vakfı (TKV) gibi temel ESÇG ve çocuk koruma sektörü aktörleri ve Hatay, Şanlıurfa ve Gaziantep belediyeleri ile iş birliği içerisinde, akran zorbalığını ele almak ve engellemek, psiko-sosyal dayanıklılığı geliştirmek ve akran zorbalığını ele almak suretiyle iyi olma hâlini güçlendirmek için yapılandırılmış ruh sağlığı ve psiko-sosyal destek (MHPSS) programları geliştirmiştir. Farklı yaş gruplarından (6-8, 9-13, 14-17) çocuklara yönelik sekiz oturum ve tamamlayıcı nitelikte bir akran zorbalığı odaklı pozitif ebeveynlik programı içeren bu programlar, UNICEF'in çocuk koruma çerçevesinin parçasıdır. UNICEF, program geliştirme çalışmalarına ek olarak, ortakları Türk Kızılay ve Sosyal Gelişim ve Dayanışma Derneği (SGDD-ASAM) ile, akran zorbalığının engellenmesine katkıda bulunan pozitif akran ilişkilerine yönelik tamamlayıcı yapılandırılmış programlar uygulamaktadır. Hem mülteci hem ev

sahibi topluluklardaki çocuklara odaklanan bu programlar, sosyal uyumu ve pozitif akran ilişkilerini desteklemektedir. Bu programlar akran zorbalığını, çocukların başa çıkma becerilerini ve iyi olma hâlini güçlendirmek suretiyle ele almaktadır. Her ikisi de ebeveynlere yönelik oturumların yanı sıra çocuklara ve ebeveynlere yönelik farkındalık seminerleri içerir.

Save the Children da benzer programlar gerçekleştirerek akran zorbalığının ele alınmasını desteklemektedir.

UNICEF'in eğitim ekibi, rehberlik ve danışmanlığa odaklı müfredat içeriği geliştirerek bu MHPSS çalışmalarını eğitim sistemine entegre etmek üzerine çalışmaktadır.

unicef
her çocuk için

Bu entegrasyonun amacı eğitim sektörü üzerinde sürdürülebilir bir etki oluşturmak olup bu programların daha fazla çocuğa fayda sağlamak ve uzun vadeli çözümler üretmek için kullanılmasına yönelik görüşmeler devam etmektedir.

UNICEF'in Türkiye'de sosyal uyumu iyileştirmeye yönelik çalışmaları, hem Suriyeli mülteciler hem Türk gençleri için pozitif katılım fırsatları yaratmaya odaklanmaktadır. UNICEF akran öğrenmeleri, eğitim girişimleri ve güvenli alanlar gibi programlar yoluyla karşılıklı anlayış ortamını desteklemekte ve kültürel bariyerleri aşmaktadır. Elde edilen kilit sonuçlar arasında gençlerin katılımının artması ve topluluklar arası bağların güçlendirilmesi vardır; 20 ilde 64.000 ergen ve gence ulaşılmıştır.

Önerilen Müdahaleler

1. Zorbalıkla Mücadele Politikaları İçin Savunuculuk

Mevcut zorbalıkla mücadele politikalarının³ (ek) uygulanmasının yanı sıra gerekli iyileştirmeler veya yeni ilgili politikaların geliştirilmesi, Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) ve İl Millî Eğitim Müdürlükleri (İMEM'ler) ile ortaklık içerisinde gerçekleştirilmelidir. İş birliğine dayalı bu yaklaşım, politikaların etkili bir biçimde uygulanmasını ve öğrencilerin ihtiyaçlarına yanıt verecek şekilde tasarlanmasını sağlayacak ve böylece daha güvenli ve destekleyici bir eğitim ortamı yaratılacaktır. Bu politikalar zorbalığın tanımını net bir şekilde ortaya koymalı, raporlama mekanizmaları oluşturmalı ve bu tür davranışlarda bulunanlar için sonuçları belirlemelidir. Okullar farkındalık kampanyaları uygulamalı ve kapsayıcı ve destekleyici bir ortamın yaratılması konusunda hem öğrencilerin hem personelin katılımını sağlamalıdır.

³ 15 Kasım 2022'de tadil edilen ve yayınlanan Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliğinde akran zorbalığı resmi olarak bir disiplin sorunu olarak kabul edilmiştir. Buna ek olarak, Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) akran zorbalığının çeşitli biçimlerini tanımlayan ve ilgili disiplin tedbirlerini, koruyucu ve önleyici tedbirleri özetleyen kapsamlı bir kılavuz yayınlamıştır.

2. Kültürel Anlayış Ortamının Desteklenmesi

Okullar, kültürel ve dile ilişkin farklılıklar temelli zorbalığı azaltmak için, mülteci ve ev sahibi topluluklardaki çocuklar arasında anlayış ortamını güçlendiren kültürel değişim program ve faaliyetlerini desteklemelidir. Bu programlar kalıp yargıların yıkılmasına yardımcı olabilir ve farklı arka planlardan çocuklar arasında pozitif etkileşimleri teşvik edebilir.

3. Mülteci Çocuklar İçin Dil Desteği

Mülteci çocukların zorbalığa maruz kalmasına katkıda bulunan önemli bir faktör, mülteci çocukların Türkçe iletişim yeteneğinin kısıtlı olmasıdır. Koruma Sektörü Kurumlar Arası İhtiyaç Değerlendirmesi 8. Turuna göre, yanıt verenlerin %10'u okula devamı engelleyen zorluklar arasında dil bariyerlerine işaret etmektedir; bu oran Suriyeliler arasında (%13) ve güneydoğuda (%15) daha yüksek olarak ortaya çıkmaktadır. Okul içi dersler ve okul sonrası dersler yoluyla hedefe yönelik Türkçe dil derslerinin verilmesi, bu iletişim sorunlarının giderilmesine yardımcı olabilir ve kapsayıcılığı destekleyebilir.

4. Ruh Sağlığı ve Psiko-sosyal Destek Hizmetleri

Zorbalık veya diğer şiddet içeren davranışlarda bulunma riski taşıyan, bunlardan etkilenen veya bu davranışlarda bulunan çocukların psikolojik destek ve danışmanlık hizmetlerine erişimi olmalıdır. Okullar öğrencilerin ruh sağlığı ve psiko-sosyal destek alabileceği ve duygularını güvenli bir ortamda ifade edebileceği güvenli alanlar oluşturmalıdır. Buna ek olarak, uzman desteğine ihtiyaç duyan çocuklar ve ailelerini sosyal refah hizmetleri ile bağlantılandırmak için erken tespit ve yönlendirme sistemleri uygulamalıdır. Bu, Millî Eğitim Bakanlığı ve Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı arasındaki, okulların öğrenme ve gelişmeye yönelik güvenli ortamlar olarak kalmasını sağlamaya yönelik⁴ iş birliği ile paralel olacaktır. Ebeveynlerin pozitif ebeveynlik ve şiddeti önleme programlarına dâhil edilmesi ve zorbalığın ele alınması hususunda rehberlik sağlanması, ev ve topluluk destek sistemlerini güçlendirmektedir.

5. Öğrencilerin Akran Arabuluculuğu Yoluyla Güçlendirilmesi

Okullarda akran arabuluculuğu programlarının uygulanması, öğrencileri anlaşmazlıkları çözmek ve zorbalığı azaltmak konusunda güçlendirir. Bu konuda eğitim alan öğrenci arabulucular empatiyi ve karşılıklı anlayışı teşvik ederek destekleyici ve kapsayıcı bir kültürü güçlendirir. ESÇG ortakları, hem Türk hem de mülteci çocuklara fayda sağlayacak anlaşmazlık çözümü ve duygu düzenleme eğitimlerini sunmak için okullarla birlikte çalışabilir.

6. Kanka Programları

Mülteci çocukların yerel halktan “kankaları” ile eşleştirilmesi akran desteğini güçlendirebilir; tecrit edilmeyi azaltabilir ve bağ kurmaya yardımcı olabilir. Bu, mülteci ve Türk çocuklar arasındaki yanlış anlaşılmalara ve zorbalığı en aza indirgeyecektir.

7. Mülteci Ailelerin Dâhil Edilmesi

Mülteci ailelerin okul ile bağlantı kurması, kritik önem taşımaktadır. Eğitim ve kapsayıcılık konusunda gerçekleştirilecek düzenli toplantılar, ebeveynlerin kendilerini sürecin bir parçası olarak hissetmelerini ve çocuklarına daha iyi destek vermelerini sağlayabilir.

⁴ https://www.tbb.gov.tr/Tr/icerik_cocuklarin-egitim-guvenligine-liskin-s-birligi-protokolu_651

8. Zorbalıkla Mücadele Şampiyonları

Öğrencilerin zorbalıkla mücadele şampiyonları olarak eğitilmesi, proaktif bir okul kültürünü destekler. Hem mülteci hem ev sahibi topluluklardan çocukların dâhil edilmesi, zorbalığın tespit edilmesi, rapor edilmesi ve önlenmesinde kolektif sorumluluğu destekler.

9. Topluluk Katılımı ve Farkındalığı

Mültecilerin ve ev sahibi toplulukların güvendiği yerel STK'lar; ebeveynleri, öğretmenleri ve öğrencileri zorbalık konusunda eğiten programların yürütülmesinde İl MEM'lerle birlikte çalışabilir. Bu girişimler arasında, okullarda ve toplum merkezlerinde düzenlenen zorbalıkla mücadele seminerleri ve gruplar arasında karşılıklı anlayışın desteklenmesi için kültürel hassasiyet çalışmaları yer alabilir.

10. Çocuk Koruma Sektörü ile İş Birliği

Okullarda zorbalık vakaları sıklıkla daha kapsamlı koruma sorunları ile kesiştiği için, Çocuk Koruma sektörü ile iş birliği hayati önem taşımaktadır. Okullar, çocuk koruma kurumlarıyla ortaklıklar gerçekleştirerek, okul içinde ve dışında zorbalığın önlenmesi için şiddeti engellemeye yönelik kapsamlı önleme modelleri uygulayabilir.

Akran zorbalığı, Türkiye'deki hem mülteci hem Türk çocuklar için eğitime erişim, eğitimde kalma ve başarı önünde önemli bir engeldir. Eğitim sektörü bu konuyu kapsamlı politikalar, dil desteği ve psiko-sosyal programlar yoluyla ele alarak tüm çocuklar için kapsayıcı ve güvenli bir öğrenme ortamını güçlendirebilir. Hükümet kurumları, uluslararası kuruluşlar ve ulusal sivil toplum kuruluşları arasında sektörel ve sektörler arası iş birlikleri, akran zorbalığının etkili bir biçimde ele alınmasını ve eğitimin dönüştürücü gücünden tüm çocukların faydalanmasını sağlamak için hayati önem taşımaktadır.

Daha fazla bilgi için iletişim

Muhammad Israr Khan

ESÇG Ulusal Koordinatörü

E-Posta: misrar@unicef.org

Telefon: +90 (0) 534 891 4012

Ek 1 | Akran Zorbalığı Mevzuatı ve İlgili Belgeler

Akran Zorbalığı ile ilgili ana düzenleme, Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliğidir.⁵ Akran zorbalığı, 32014 sayılı, 15 Kasım 2022 tarihinde Resmî Gazetede yayınlanan Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliğinde yapılan değişiklikle birlikte, disiplin tedbiri gerektiren bir eylem hâline gelmiştir.⁶ Buna ek olarak, Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) akran zorbalığına ilişkin kapsamlı bir kılavuz yayınlamıştır. Bu yönetmelik ve kılavuzda farklı akran zorbalığı eylemleri tanımlanmış ve bu eylemlerin hepsi farklı disiplin/koruyucu/önleyici tedbirler ile ilişkilendirilmiştir. Son olarak, 2024/56 sayılı Okullarda Şiddetin Önlenmesi Genelgesi, çeşitli şiddet türlerini ele almaya yönelik kapsamlı stratejileri özetlemektedir. Bu belge, zorbalığın temel bir sorun olduğunun altını çizmekte ve zorbalıkla mücadele için proaktif tedbirlerin önemini vurgulamaktadır.⁷ Bu hükümler uyarınca:

Eylem (Zorbalığın Tanımı)	Kaynak	Tedbir	Uygulama
<ul style="list-style-type: none">Okul idarecilerine, öğretmenlere, personele ve sınıf arkadaşlarına kaba ve saygısızca davranmak (ağır değil)	<p>Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği Madde 164/1/ğ</p> <p>MEB'in Akran Zorbalığına İlişkin Kılavuzu</p> <p>2024/56 sayılı Genelge</p>	<p>Disiplin Tedbiri: Sözlü uyarı</p> <p>Koruyucu/ önleyici tedbirler: Mağdurlar, zorbalık edenler, aileler ve öğretmenler arasında anlaşmazlık çözümü egzersizleri; psikolojik müdahaleler; Bilgi ve farkındalık faaliyetleri, yaygın eğitim faaliyetleri</p>	<p>Psikolojik danışman/rehberlik öğretmeni ve okul idaresi ile toplantı (Millî Eğitim Bakanlığının Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği uyarınca)</p> <p>Bu yaklaşım başarısız olursa, sonraki adımlarda İl ve İlçe MEM'lere önce sözlü sonra yazılı bildirim gönderilir,</p> <p>Bu yaklaşım da başarısız olursa, OMBUDSMANA başvuru, Hukuki Yardım</p> <p>MEB Çağrı Merkezi: 444 06 32,</p>
<ul style="list-style-type: none">Tekrarlanan çeşitli davranışlar yoluyla bir başka öğrencinin sosyal veya duygusal gelişimini olumsuz etkileyecek şekilde akran zorbalığında bulunmak,Sözler, eylemler veya sosyal medya yoluyla okul idarecilerine, öğretmenlere, personele, öğrencilere ve eğitim ortamlarında bulunan diğer bireylere hakaret etmek; küfürleşmek ve başkalarını bu tür davranışlara teşvik etmek; bu kişileri tehdit etmek veya bilgi teknolojileri veya sosyal medya yoluyla eğitim ve öğretim faaliyetlerine, bireylere ve kurumlara zarar vermek (daha ağır)	<p>Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği Madde 164/2/a, 164/2/ö</p> <p>MEB'in Akran Zorbalığına İlişkin Kılavuzu</p>	<p>Disiplin Tedbiri: Birinin okuldan 1-5 gün (kısa süreli) uzaklaştırılması</p> <p>Koruyucu/ önleyici tedbirler: Mağdurlar, zorbalık edenler, aileler ve öğretmenler arasında anlaşmazlık çözümü egzersizleri; psikolojik müdahaleler; Bilgi ve farkındalık faaliyetleri, yaygın eğitim faaliyetleri</p>	<p>Bu yaklaşım başarısız olursa, sonraki adımlarda önce sözlü sonra yazılı bildirim gönderilir,</p> <p>Bu yaklaşım da başarısız olursa, OMBUDSMANA başvuru, Hukuki Yardım</p> <p>MEB Çağrı Merkezi: 444 06 32,</p>
<ul style="list-style-type: none">Bilgi teknolojileri veya sosyal medya yoluyla eğitim ve öğretimi sekteye uğratmak ve bireylere maddî ve manevî zarar vermek,Bireyleri, sınıf arkadaşlarını ve okul personelinin sözlü ve fiziksel olarak taciz etmek, asılsız suçlamalarda bulunmak, başkalarını bu tür davranışlara teşvik etmek veya zorlamak ve bu eylemleri sosyal medya yoluyla paylaşmak veya yaymak (ağır)	<p>Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği Madde 164/3/m, 164/3/r</p> <p>MEB'in Akran Zorbalığına İlişkin Kılavuzu</p> <p>2024/56 sayılı Genelge</p>	<p>Disiplin Tedbiri: Okul değişikliği</p> <p>Koruyucu/ önleyici tedbirler: Mağdurlar, zorbalık edenler, aileler ve öğretmenler arasında anlaşmazlık çözümü egzersizleri; psikolojik müdahaleler; Bilgi ve farkındalık faaliyetleri, yaygın eğitim faaliyetleri</p>	<p>STK'lar/ Uluslararası STK'lar,</p>
<ul style="list-style-type: none">Herhangi bir zararlı, yaralayıcı araç, silah, patlayıcı kullanarak birini yaralamaya teşebbüs etmek, yaralamak veya öldürmek,Bir kişiyi veya kişileri herhangi bir sebepten ötürü işkenceye maruz bırakmak; işkencede bulunmak veya işkenceye sebebiyet vermek, cinsel istismarda bulunmak ve kanunca suç kabul edilen eylemlerde bulunmak (Çok ağır/ suç)	<p>Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği Madde 164/4/ı, 164/4/i</p> <p>MEB'in Akran Zorbalığına İlişkin Kılavuzu</p> <p>2024/56 sayılı Genelge</p>	<p>Disiplin Tedbiri: Eğitim sisteminden uzaklaştırma</p> <p>Koruyucu Tedbir: Hukuki süreçler</p> <p>Koruyucu/ önleyici tedbirler: psikolojik müdahaleler, Bilgi ve farkındalık faaliyetleri, yaygın eğitim faaliyetleri</p>	

⁵ <https://www.mevzuat.gov.tr/File/GeneratePdf?mevzuatNo=18812&mevzuatTur=KurumVeKurulusYonetmeli&mevzuatTertip=5>, (Erişim tarihi: 10.01.2024).

⁶ <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2022/11/20221115-1.htm>, (Erişim tarihi: 10.01.2024).

⁷ <https://orgm.meb.gov.tr/www/akran-zorbaligi/icerik/2085>, (Erişim tarihi: 10.01.2024).